

PROFILAKTYKA WETERYNARYJNA W PRODUKCJI KURCZĄT RZEŻNYCH

Anna Cąkała, Wojciech Karczewski

Zakład Badania Chorób Drobiu IW w Puławach

Profilaktyka weterynaryjna w tuczu brojlerów rozpoczyna się w stadach rodzicielskich, bowiem podstawowym warunkiem uzyskania dobrych efektów produkcyjnych jest właściwa jakość materiału piskłęcego. Podczas tworzenia pęcherzyków żółtkowych w jajniku z ustroju matki przechodzą do jaj oprócz substancji białkowych, lipidów i węglowodanów również witaminy, substancje mineralne, swoiste przeciwciała, a także zarazki chorobotwórcze i składniki toksyczne, które znajdowały się w krwiobiegu. Do zarazków przenoszonych poprzez jaja należą: wirus zakaźnego zapalenia mózgu i rdzenia, ptasie adenowirusy, wirusy białaczek ptasich (nie posiadające znaczenia u brojlerów), mykoplazmy, różne salmonelle, a przede wszystkim zarazek bbp, pałeczka okrężnicy, gronkowce i paciorkowce. Obecność tych zarazków u piskląt przeznaczonych do tuczu może powodować ich upadki, szczególnie w pierwszym tygodniu życia, ale również i w dalszym okresie odchowu. Postępowanie profilaktyczne, mające na celu zabezpieczenie przed przenoszeniem się tych drobnoustrojów, polega bądź na utrzymywaniu stad rodzicielskich wolnych od zakażenia (np. biała biegunka piskląt, mykoplazmoza), względnie na zabezpieczaniu ich odpowiednimi szczepionkami (np. zakaźne zapalenie mózgu i rdzenia).

Do zakażenia jaj lęgowych może dochodzić również w czasie ich zbioru, transportu lub w zakładzie wylęgowym. Postępowanie profilaktyczne dla uniknięcia tych zakażeń polega na rygorystycznym przestrzeganiu zasad higieny, obejmującej dezynfekcję jaj lęgowych tuż po zbiorze, przed wstawieniem do komór lęgowych, okresowo w komorach i wreszcie w czasie klucia się piskląt. Częstej dezynfekcji podlegać muszą środki transportu jaj i piskląt oraz pomieszczenia i aparatura wylęgarni. Jak duże znaczenie ma jakość piskląt na ich dalszy odchów,

wskazują wyniki analizy średnich upadków kurcząt pochodzenia krajowego oraz importowanych z Węgier. Ptaki te odchowywano u tych samych hodowców i żywiono taką samą paszą. Podczas kiedy średnie upadki kurcząt pochodzenia krajowego wahały się między 9 a 15%, to kurcząt importowanych kształtowały się one poniżej 1%.

Przechodząc do omówienia zagadnień profilaktyki ogólnej należy podkreślić podstawowe znaczenie zasady „cała ferma pełna — cała ferma pusta”. Dla jej realizacji wytyczne RWPG z roku 1977 przewidują, że odległości pomiędzy sektorami w fermach towarowych powinny wynosić od 0,8 do 1,5 km, a różnica wieku ptaków w jednym sektorze nie może przekraczać 8-10 dni. Bardzo ważne jest również dokładne oczyszczanie i dezynfekcja oraz zachowanie właściwego okresu odpoczynku budynków (próżnia sanitarna). W tuczu brojlerów przerwa ta winna wynosić około 1 tydzień. W przypadku wystąpienia w czasie tuczu poprzedniego rzutu ptaków choroby zaraźliwej okres ten należy przedłużyć do 2 tygodni.

W pierwszych tygodniach tuczu ważne jest zapewnienie piskletom właściwej temperatury i wilgotności pomieszczenia. We wczesnym okresie życia ptaki nie mają jeszcze w pełni wykształconego systemu termoregulacji. Zbyt niskie temperatury środowiska powodują obniżenie ciepłoty ciała, co z kolei usposabia je do wystąpienia schorzeń bakteryjnych, szczególnie salmonelozy, kolibakteriozy itp.

Poważną rolę w produkcji brojlerów odgrywa higiena żywienia. Poza możliwością zakażeń drobnoustrojami znajdującymi się w paszy (np. salmonole lub zarodniki pleśni) może dochodzić do zatrucia znajdującymi się w niej toksynami, szczególnie pochodzenia grzybiczego. Do najważniejszych z nich zalicza się obecnie ochratoksynę, aflatoksynę, toksynę T-2, cytrulinę, oraz F-2. Użycie niewłaściwych składników, względnie złe ich proporcje prowadzić mogą do schorzeń przemiany materii, takich jak skaza moczanowa, zespół stłuszczonej wątroby i nerek czy rozmiękanie mózgu.

Oprócz przedstawionych dotąd zasad higieny niezbędne jest niejednokrotnie stosowanie w tuczu brojlerów środków chemio- i immunoprofilaktycznych. Stosowanie chemioprofilaktyki powinno się ograniczać jedynie do środków kokcydiostatycznych. Podaje się je przez cały okres tuczu jako dodatek do paszy. Obecnie w mieszankach znajduje się od 2 lat Coyden. Środki kokcydiostatyczne wymienia się co 3-4 lata, ze względu na występującą z czasem oporność kokcydiów na poszczególne leki.

Profilaktyczne podawanie środków chemicznych lub antybiotyków powinno mieć miejsce wówczas, jeśli istnieje podejrzenie przeniesienia

zakażenia bakteryjnego poprzez jaja. Jeśli np. pisklęta przeznaczone do tuczu nie pochodzą ze stada wolnego od mykoplazmozy i istnieje podejrzenie, że są one tym zarazkiem zakażone, wtedy stosuje się profilaktycznie w pierwszych dniach życia tylozynę, która ma na celu niedopuszczanie do ujawnienia się choroby. Obecność u ptaków stada reprodukcyjnego chorobotwórczych serotypów pałeczki okrężnicy skłania również do profilaktycznego zastosowania u ich potomstwa preparatów furanowych lub antybiotyków w pierwszych dniach życia.

Immunoprofilaktyka obejmuje obecnie tylko szczepienia przeciwko rzekomemu pomorowi drobiu. Instrukcja przewiduje dwukrotne szczepienia pomiędzy 5. a 7. i 21. a 24. dniem życia ptaków. W przypadku kurcząt pochodzących od matek szczepionych przeciwko tej chorobie, pierwsze szczepienie powoduje powstawanie odporności lokalnej w układzie oddechowym, natomiast drugie — powstanie ogólnej odporności humoralnej. Szczepienia przeprowadza się, podając preparat rozpuszczony w wodzie do picia. Można również prowadzić szczepienia, rozpylając preparat w postaci aerosolu.

W ostatnich latach dość poważne straty w niektórych rejonach kraju wystąpiły na skutek choroby Gumboro, czyli zakaźnego zapalenia torby Fabrycjusza. Jak wykazały przeprowadzone badania, wirus tej choroby jest szeroko w kraju rozpowszechniony. Wydaje się, że wystąpienie przypadków chorobowych można łączyć z uzjadliwieniem się rodzimych szczepów wirusa poprzez pasażę na w pełni wrażliwych, importowanych ptakach. W fermach, w których produkcja brojlerów prowadzona jest zgodnie z zasadą „cała ferma pełna — cała ferma pusta”, walka z tym schorzeniem polegać może na przedłużeniu okresu próżni sanitarnej, podczas którego przeprowadza się parokrotną, bardzo dokładną dezynfekcję przy użyciu 5% formaliny. Natomiast w kombinatach brojlerowskich, w których nie ma izolacji przestrzennej między różnymi grupami wiekowymi ptaków, jedynym sposobem zapobiegania stratom są szczepienia ochronne. Wyniki badań prowadzonych w krajach zachodnich wskazują, że konieczne jest w takim przypadku zarówno szczepienie stad rodzicielskich jak i samych brojlerów. Produkowane obecnie szczepionki zawierają żywy wirus o różnym stopniu osłabienia. W związku z tym ich stosowanie wymaga dobrej znajomości zarówno właściwości wirusa, znajdującego się w danej szczepionce, jak i stanu immunologicznego poddawanych szczepieniom ptaków. W przeciwnym razie dojść może bądź do niewytworzenia wystarczającej odporności, względnie do uszkodzenia systemu odpornościowego szczepionych ptaków.

Z opisanych ostatnio wirusowych chorób występujących u kurcząt rzeźnych należy zwrócić uwagę na wtętowe zapalenie wątroby (Inclu-

sion body hepatitis — IBH). Czynnikiem wywołującym tę chorobę jest wirus należący do grupy adeno-. Wybuch schorzenia obserwuje się zwykle od piątego tygodnia życia ptaków, a obraz chorobowy charakteryzuje się silną wybroczynowością, anemią i stanem zapalnym mięszu wątroby. Powszechnych szczepień zapobiegawczych przeciwko wtęto-wemu zapaleniu wątroby dotychczas się nie prowadzi.

Należy wspomnieć, że w ostatnim okresie tuczu kurcząt przyczyną strat może być kolisepticemia. Schorzenie to wywołane jest przez patogene szczepy pałeczki okręznicy, do której dołączyć się mogą również mykoplazmozy i wirus zakaźnego zapalenia oskrzeli. Występowanie tego schorzenia tłumaczy się narastającym w ciągu okresu tuczu zakażeniem pomieszczenia oraz niedostateczną dla ptaków w tym wieku wentylacją. Zapobieganie zatem polega na właściwym stosunku wydajności wentylatorów do wagi ptaków znajdujących się w pomieszczeniach. Zdarzające się często przedłużanie okresu tuczu jest w związku z tym niewskazane.

Terapeutyczne stosowanie leków w stadach brojlerów, chociaż niekiedy konieczne, łączy się zarówno z trudnościami technicznymi jak i niskim efektem gospodarczym. Najlepsze efekty lecznicze uzyskuje się podając leki równomiernie wymieszane z paszą, co w warunkach krajowych jest zwykle kłopotliwe. Efekt ekonomiczny stosowanego leczenia zależy od wczesnego zauważenia i rozpoznania choroby oraz zastosowania właściwego leczenia. W praktyce jest to jednak dość trudne.

W końcu należy zwrócić uwagę, że stosowanie u kurcząt rzeźnych zarówno preparatów chemioterapeutycznych jak i chemioprophylaktycznych, szczególnie w ostatnim okresie tuczu, powoduje niebezpieczeństwo występowania ich pozostałości w tuszkach, co może mieć ujemny wpływ na zdrowie konsumentów. Z tego względu stosowane preparaty winny mieć określony okres karencji, tzn. czasu, jaki musi upłynąć od zaprzestania ich podawania do oddania ptaków do uboju. Okresy te powinny być rygorystycznie przestrzegane.

A. Цонкала, В. Карчевски

ВЕТЕРИНАРНАЯ ПРОФИЛАКТИКА В ПРОИЗВОДСТВЕ ОТКОРМОЧНЫХ ЦЫПЛЯТ

Резюме

Рассматривается влияние профилактических мероприятий проводимых в основном стаде и в инкубаторной станции на качество птенцов предназначенных для производства откормочных цыплят. Рассматриваются принципы счистки и дезинфекции помещений, гигиены кормления птиц и ухода за ними, а также

хемо- и иммунопрофилактики. Особое внимание уделяется программам предохранительных вакцинаций бройлеров, наиболее частым инфекционным болезням и знакомству применения кокцидиостатических и лекарственных средств, с учетом необходимого соблюдения предохранительных периодов.

A. Cąkała, W. Karczewski

VETERINARY PROPHYLAXY IN THE PRODUCTION OF FATTENED CHICKS

Summary

The effect of prophylactic measures in the basic flock and at the hatchery on quality of the material designated for production of fattened chicks is discussed. The principles of cleaning and disinfection of rooms, chick feeding and tending hygiene as well as chemo- and immunoprophylaxy are presented. A particular attention was paid to the programs of protective vaccinations of broilers, most often infectious diseases and skill in application of coccidiostatic means and drugs, at consideration of the necessity of observation of the detention periods.